

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3051

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ ԵՒ ՄԱՆԿԱՆՅ
ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԳՐԵՅ

ՊԱՏ. ՏՐ. ԷԼԱՅԸՍ ՐԻԿՍ

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک ۱۶ ربیع الاول ۳۰۶ و ۸
تشرین ثانی ۳۰۴ تاریخلی و ۷۷۰ نومرولی رخصتنامہ سیلہ نشر اولمشدر
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسوید اولنه ورق طبع اولمشدر

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1888

265

Ր-55

265
P-55

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ ԵՒ ՄԱՆԿԱՆՑ
ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԱԽ՝ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Քրիստոնեայք սովոր են երեք եղանակներով կատարել մկրտութեան խորհուրդը . ընկղմամբ, հեղմամբ և սրակմամբ : Քրիստոնեայանունը կրողներուն մեծ մասը կ'ընդունի թէ այս եղանակներէն ու է մին կրնայ գործածուիլ, և խորհուրդը օրինաւոր կերպով կատարուած կը համարուի, եթէ վաւերական մկրտութեան համար հարկ եղած ուրիշ պայմաններն ի գործ դրուին : Սակայն ոմանք կը պնդեն թէ մարմնոյն ամբողջովին ջրոյն մէջ ընկղմումը էական պայման է վաւերական մկրտութեան համար : Համառօտակի քննելք այս տեսութիւնը :

1. Նոր Կտակարանին մէջ չենք գտներ մկրտութեան ու է նկարագրութիւն, և ոչ տրուած է մեզ զայն ի գործ դնելու մասին ու է հրահանգ որմէ կարող լինինք հետեւցունել թէ մարմինը ամբողջովին ջրոյն մէջ ընկղմել անհրաժեշտ է մկրտութիւնը վաւերական ընելու համար : Եւ այս համաձայն է Նոր Կտակարանի ընդհանուր յատակաձեւին : Հին Կտակարանը մանրամասնօրէն կը նկարագրէ կրօնական արարողութիւններ, զոհեր, տօնախմբ-

բութիւններ, նուիրագործութիւններ, մաք-
րութիւններ են. ՝ Սակայն Նոր կտակարանին
մէջ չենք գտներ այսպիսի հրահանգներ. անդ-
չկան պատուէրներ թէ ո՛րչափ յաճախ տեղի
ունենալու են կրօնական պաշտամունքներ,
չկան կանոններ ի մասին աղօթքի ձևերու, կամ
պաշտօնէից ձևաւորութեան եղանակին, չը-
կայ հրաման մը թէ ո՛վ ունի իշխանութիւն
ձեռնադրելու, կամ պաշտօնէից քանի՛ կար-
գեր ունենալու է եկեղեցին: Նոր կտակարա-
նին մէջ չենք գտներ բացորոշ հրաման մը
մինչև իսկ այն կարևոր փոփոխութեան մասին,
որուն համաձայն շաբթուան առաջին օրը սկը-
սաւ նկատուիլ իբրև հանգստեան օր՝ փոխա-
նակ եօթներորդ աւուր:

2. Սակայն ոմանք թերևս պիտի պնդեն թէ
այսպիսի մանրամասն նկարագրութեան կամ
պատուէրներու հարկ չկայ, վասն զի մկրտու-
թեան համար գործածուած Յունարէն բառը կը
նշանակէ ամբողջական ընկղմում ե ոչ այլ ինչ:
Այս կէտին նկատմամբ որոշ եզրակացութեան
մը գալու համար, ակնարկ մը նետենք Սուրբ
Գրոց այն համարներուն վրայ, ուր այս բառը
գործածուած է ոչ թէ մկրտութեան խոր-
հուրդը նշանակելու համար, այլ տարբեր ի-
մաստով: Մարկ. Ի. 2—4 համարներուն մէջ
կը կարդանք թէ դպիրներէն ե փարիսեցիներ-
էն ոմանք մեղադրեցին Քրիստոսի աշակերտ-
ները, վասն զի սուրբ անուայ յեռեքով հաց կ'ու-
տէին: Մարկոս կը յարէ թէ Հրեայք հաց չեն
ուտեր մինչև որ ձեռքերնին աղէկ մը չլուան,
ե մամաւորապէս չեն լոզուած: Եւսեփոս
հաց չեն ուտեր մինչև որ չլոզուին (ըստ

Յունական բնագրին, մինչև որ Եւսեփոս չլոզուի) .
յայտնապէս ակնարկելով ձեռքեր լուարու նոյն
սովորութիւնը զոր նախապէս յիշած էր: Ա-
ւետարանիչը ապա կը խօսի այլ ե այլ կարաս-
եաց լուացմունքներու (Յունարէն, Կրօն-
քերայ, ե ի մէջ այլոց անկողիններու լուացմունք-
ներու վրայ, մինչ խնդրոյն բնութենէն անկա-
րելի է կարծել թէ անկողիններ ջրոյն մէջ
կ'ընկղմուէին ամբողջովին: Այս համարին նը-
կատմամբ Ալֆորտ, հմուտ աստուածաբանը,
սա դիտողութիւնը կ'ընէ. « Այս Էւսեփոս + Եւսեփոս
(անկողիններու լուացմունքներ) ստուգիւ չէին
կատարուեր ընկղմամբ, այլ հեղմամբ կամ
սրսկմամբ: » Հրէից մէջ, ինչպէս առ հասարակ
յՄրեւելս, ձեռք լուարու սովորական եղանակն
էր ոչ թէ ձեռքը ընկղմել ջուրին մէջ, (վասն
զի այսպիսի գործ պիտի նկատուէր յաւէտ
պղծել ջուրը քան թէ մաքրել ձեռքերը),
այլ ջուր թափել տալ ձեռքերուն վրայ: Այս
սովորութենէն ծագում առաւ անձի մը « ձեռ-
քերուն ջուր լեցունել » ասացուածը որ կը նը-
շանակէր ծառայել այդ անձին: Այս ոճը գոր-
ծածուած է Գ. Թադ. Գ. 41 համարին մէջ,
ուր Եղիսէի համար կ'ըսուի « Եղիային ձեռ-
քերուն ջուր լեցունողը: »

Մատթ. ԺԵ. 2, ե Մարկ. Ի. 2 համարնե-
րուն մէջ կը կարդանք թէ գանդատ եղաւ Յի-
սուսի աշակերտաց դէմ, վասն զի նոքա չէին
լուար իրենց յեռեքով հաց ուտելէ առաջ: Նմանօ-
րինակ դէպք մը կը պատմուի Դուկ. ԺԱ. 38
համարին մէջ, ուր կը տեսնենք թէ գանդատ
եղաւ Յիսուսի դէմ, վասն զի նա չլուացուեցաւ
(Յունարէն, Կրօն-քերայ) ճաշէն առաջ: Նոյն

53066

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՍԻՄԻԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՍԻՄԻԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆՍԻՄԻԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

սովորութիւնը կ'երեւի Յուդէայ ժ. 7 համա-
րին մէջ, ուր կ'ըսուի թէ Յուդէի իշխանաց
լուսինները (Էսթրէլ) բանակետդին աղբիւ-
րին քով:

3. Եբր. թ. 10 համարին մէջ կը կարդանք
Էսր Էսր Լուսիններու վրայ (Յունարէն Արար-
Քէնէն) զորս Հրեայք ի գործ կը դնէին Աւե-
տարանի տնտեսութեան առաջ: Այս լուսն-
մանց ինչ լինելուն նկատմամբ տեղեկութիւն-
ներ կը ստանանք Մովսէսի գիրքերէն: Ելեց
Լ. 18—21 համարներուն մէջ կը գտնենք նկա-
րագրութիւնը աւագանի մը, որուն ջուրով Ա-
հարոն և իւր որդիք պարտաւոր էին լուալ
իրենց ձեռքերը և ոտքերը երբոր իրենց պաշ-
տօնը կատարելու համար խորանը մտնելու
կամ սեղանին մօտենալու ըլլային: Նոյնպէս
Մահմետականք մինչև ցայսօր երբ իրենց ա-
զօթատեղին կը մտնեն, միշտ կը լուան իրենց
ձեռքերը և ոտքերը, կամ գէթ ջուր կը սրս-
կեն անոնց վրայ:

Այս ծիսական նախնի լուսնոյններէն մին
ևս էր Ղևտացոց մաքրուիլը, նոցա՝ խորանին
ծառայութեան մէջ մտնելէն առաջ: Այս ա-
րարողութիւն կը կատարուէր անոնց վրայ մաք-
րութեան ջուր սրսկելով: Թու. Ը. 7:

Մինչև իսկ եթէ հարկ լինէր լուալ ամբողջ
մարմինը, ապացոյց չկայ թէ կը պահանջուէր
որ մարմինը ամբողջովին ընկղմուէր ջուրին
ներքև:

Այսպէս Արար և Արար-Քէն բառերուն գոր-
ծածութիւնն ի Սուրբ Գիրք կ'ապացուցանէ թէ
այս բառեր, երբ մկրտութեան խորհուրդէն
տարբեր բաներու համար կը գործածուին,

միշտ չեն նշանակեր կատարեալ ընկղմումն
ջրոյ մէջ: Ինչո՞ւ համար ուրեմն կը կարծուի
թէ այս բառեր ունին այդ իմաստը երբ կը
գործածուին այդ խորհուրդը նշանակելու հա-
մար:

4. Եղեկիէլ մարգարէն այս ծիսական մաք-
րութեանց համար գործածուած լեզուն կը
գործածէ, երբ կը նկարագրէ Աւետարանի
տնտեսութեան ներքև Հոգւոյն Սրբոյ մաքրա-
րար ազդեցութիւնը: «Եւ ձեր վրայ մաքուր
ջուր պիտի սրսկեմ, ու պիտի մաքրուիք . . .
և իմ Հոգիս ձեր ներսիդին պիտի դնեմ, ու
ձեզի իմ օրէնքներուս մէջ քալել պիտի տամ»:
Եղեկ. Լ. 2. 25—27:

5. Այն պարագայներէն, որոց տակ Նոր
Կտակարանի մէջ պատմուած մկրտութիւննե-
րէն մի քանին տեղի ունեցան, կ'երեւի թէ
յոյժ անհամար էր որ մկրտութիւնը կատար-
ուէր ամբողջական ընկղմամբ: Այս դէպքերէն
մին է Պենտէկոստէի օրուան մէջ երեք հա-
զար անձանց մկրտութիւնը: Գործ. Բ. 41:
Չիշուի թէ Հրէից իշխաններն ու է գիտո-
ղութիւն ըրին այս մկրտութեան վրայ: Ի նը-
կատ առնելով նոցա բուն թշնամութիւնը Յի-
սուսի աշակերտաց դէմ, հաւանական էր որ
երեք հազար անձինք երուսաղեմի մէջ ընկղմ-
մամբ մկրտուէին և ու է խռովութիւն չպա-
տահէր: Ուրիշ օրինակ մ'է Եթէովպացի ներ-
քինիին մկրտութիւնը: Գործ. Ը. 38: Այս
մկրտութիւն տեղի ունեցաւ անապատ տեղմը
(համար 26), ուր, գիտցուած է, թէ չկային խոր
գետեր: Սակայն, եթէ մկրտութիւնը կատար-
ուեցաւ հեղմամբ, ծանծաղ առուակ մը յոյժ

լաւ կրնաթ ծառայել այդ նպատակին . և տա-
կաւին կարի բնական պիտի ըլլար ըսել ֆե-
լիպպոսի և ներքինին համար թէ երկուքն
ալ ջուրը իջան (համար 38) և ջուրէն դուրս
եղան (համար 39) :

Կոռնելիոսի տան մէջ, Պետրոսի, «կրնա՞յ
մէկը Գլուխը (Գործ. Ժ. 47), հարցումին
բնական հետեւութիւնը սա կը թուի լինել թէ
հաւանականաբար ջուրը Դէր Բէրնէց՝ մկըր-
տութեան խորհուրդը կատարուելու համար,
ոչ թէ Կոռնելիոս և նորա տուն մը լեցուն բա-
րեկամները գացին աւազանի մը քով, կամ
դէպի ծովեզրը :

6. Բնական է հարցունել թէ նախնի Քրիս-
տոնեայք ինչպէս կը հասկնային մկրտութեան
խնդիրը : Ըսել չենք ուզեր թէ անհրաժեշտ
պարտինք հետեւիլ անոնք օրինակին, միայն թէ
անոնց օրինակը կրնայ օգնել մեզ կազմելու
գոհացուցիչ գաղափար մը թէ մկրտութեան
մէջ ինչ բան էական կը համարուէր, երբ
իսկզբան հաստատուեցաւ այս խորհուրդը :
Հնագոյն վկայութիւններէն մին է փոքր գիրք
մը «Վարդապետութիւնք Երկոտասան Առա-
քերց»՝ անուամբ որ ըստ հմտագոյն բանասի-
րաց կարծեաց, գրուած է երկրորդ դարուն
սկիզբները, այսինքն Յովհաննէս առաքեալին
մահուանէն քառասուն կամ յիսուն տարի
վերջը : Այս գրքոյկին հեղինակը է. գլխոյն
մէջ խորհուրդ կուտայ թէ լաւագոյն է որ
մկրտութիւնը կատարուի վաղուն ջուրի մէջ,
սակայն, կը յարէ. եթէ ո և է պատճառաւ
պաղ ջուրը անհաճոյ կը թուի, այն ատեն տաք
ջուր կրնայ գործածուիլ, և եթէ այս երկու

եղանակներէն ոչ մին կը յարմարի (այսինքն
եթէ ոչ գետակ մը գտնուի և ոչ տաք ջրոյ
յարմար աւազան մը), «յայնժամ երեք ան-
գամ ջուր թափեցէք գլխոյն վրայ յանուն Հօր
և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ» :

Ուրիշ կանխագոյն վկայութիւն մ'է մեր
փրկչին մկրտութիւնը ներկայացունող հնագոյն
պատկերներն, որք գտնուած են Հռովմայ ստոր-
երկրեայ դամբարաններուն մէջ : Այս նկար-
ներուն մէջ Յովհաննէս և Յիսուս կը ներկա-
յացուին միասին կանգնած ջուրին մէջ, որ
հազիւ կը հասնի մինչև նոցա ոտից կոճերը, և
Յովհաննէս իւր ձեռքով ջուր կ'առնու և կը
բարձրացունէ դայն դէպի Յիսուսի գլուխը :

Արևելեան եկեղեցեաց մէջ այս մասին ցարդ-
տիրող սովորութիւնն ևս արժան է նկատու-
ղութեան առնուլ : Այս եկեղեցիք իրենց մկր-
տութիւնը կը կոչեն երրեակ ընկղմում. սա-
կայն նոցա մկրտութիւնը սովորաբար չկատար-
ուիլ ամբողջական ընկղմամբ : Յունական եկե-
ղեցւոյ մէջ շատ անգամ ականատես եղած
եմ մկրտութեանց, որք կը կատարուէին ա-
ւազաններու մէջ, որոց խորութիւնը բաւական
չէր որ մկրտելի անձը ամբողջովին ընկղմէր
ջուրին մէջ, և ամէն անգամ պաշտօն կատա-
րող քահանայն իւր ձեռքով կ'առնուր ջուր
և երեք անգամ կը թափէր մկրտելի անձին
գլխոյն վրայ, միեւնոյն ատեն յիշելով Հօր,
Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ անունները : Չեմ գի-
տեր ո և է ապացոյց որ հաստատ է թէ ամբող-
ջական ընկղմում երբեք էական կը համարուէր
Արևելեան եկեղեցեաց մէջ : Բոպինսըն իւր Բա-
ւարանին մէջ ի բացատրութիւն Յունարէն

Հախճապ բառին, հետագայ տողերը կը գրէ՝
 «Պաղեստինու մէջ, որպէս ի թէքոս և ի կոփ-
 նա, Յունական հին եկեղեցեաց մեծ մասին
 աւերակաց մէջ ցարդ գտնուած մկրտութեան
 աւազանները, որք հաւանականաբար կը գոր-
 ծածուէին յոյժ կանխագոյն ժամանակաց մէջ,
 չափահաս անձեր ընկղմամբ մկրտելու համար
 բաւական մեծութիւն չունին»։ Նոյն հեղինա-
 կը նաև դիտել կուտայ թէ իսլայի մէջ, որ
 երկրորդ դարուն մէջ թարգմանեալ Լատի-
 ներէն Աստուածաշունչ մ'է, Յունարէն Հախճա-
 փ բառը միշտ թարգմանուած է հախճապ, և
 ոչ թէ հախճապ, «և այս կը ցուցնէ թէ մկրտու-
 թեան արարողութեան մէջ կար բան մը, ո-
 րում չէր համապատասխաներ այս վերջին բա-
 ւը»։

Եթէ Առաքելոց սովորութիւնն էր ամբող-
 ջովին ընկղմելով մկրտել, և այդ սովորութիւն
 աւանդուեցաւ եկեղեցեաց իբրև էական պայ-
 ման օրինաւոր մկրտութեան համար, ինչպէս
 կրնանք բացատրել այդ սովորութեան անհե-
 տացումը։

7. Յայտնի է թէ ապացոյցներ յառաջ բե-
 ռելու պարտաւոր են անոնք, որք կը պնդեն
 այս արարողութիւնը կատարելու մասնաւոր ե-
 դանակի մը վրայ։ Այսպիսով ոգին որ յատ-
 կանիչն է Գրիստոնէական տնտեսութեան, այն
 ոգին, որ հեթանոսաց մեծ Առաքելային գո-
 չել տուաւ, «Գրիստոս զիս մկրտելու չխըր-
 կեց, հապա Աւետարանը քարոզելու»։ Կ'ու-
 սուցանէ մեզ այսպէս ու և է բանի վրայ, որ բա-
 ցորոյ կերպով յայտնուած չէ Աստուծոյ խօս-
 քին մէջ։

8. Ի վերջոյ, ինչ է արդարև մարմնոյն ամբող-
 ջովին ջրոյն մէջ ընկղմուելը, ո՞չ ապաքէն լոկ
 նշան մ'է։ Եւ ի վերև տեսանք թէ հեղումն
 և սրսկումն յաճախակի գործածուած են Սուրբ
 Գրոց մէջ իբրև հաւասարապէս պատշաճ նշա-
 նակներ հոգևոր սրբացման։ Այն խոստումը
 թէ աշակերտը պիտի յարաւանէ հոգևով Սրբով,
 կատարուեցաւ, ինչպէս նկարագրուած է, Հո-
 գևոյն Սրբոյ անոնց վրայ թափուելով։

ԵՐԿՐՈՐԴ՝ ՀԱՒԱՏԱՑԵԼՈՑ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՕՐԻՆԱԽՈՐ Է

Քրիստոնեայ անունը կրողներուն մեծ մա-
 սին հաւատքն այն եղած է թէ հաւատացե-
 լոց մանկանց մկրտութիւնը պատշաճ և օրի-
 նաւոր է. և նոցա ընթացքը համաձայն եղած
 է իրենց այս համոզման։ Սակայն վերջերս ո-
 մանք կ'ըսեն թէ սխալ է այս տեսութիւն,
 վասն զի Նոր Կտակարանին մէջ չենք գտներ
 այդ մտօք բացորոյ հրաման մը։ Պատշաճ է
 ուրեմն յիշել թէ ինչ պատճառաւ կը հաւա-
 տանք թէ ներշնչեալ Առաքելաւք նոյնը ըրած
 են, և թէ հետեւապէս ամէն դարու Քրիստո-
 նէից պարտականութիւնը և միանգամայն ար-
 տօնութիւնն է Աստուծոյ նուիրել իրենց ամ-
 բողջ գերդաստանը մկրտութեան խորհուրդին
 միջոցաւ։

Առաքելոց թուղթերը պարահալած գրութիւն-
 ներ էին։ Եթէ ու և է խնդրոյ նկատմամբ մի և
 նոյն ընդհանուր սովորութիւնը կը տիրէր ամէն

կողմ, հարկ չկար զայն դիտողութեան առարկայ ընել սոյն թուղթերուն մէջ:

Պարտինք ջանալ ինքզինքնիս ըստ կարելոյն դնել մեր փրկչին և Առաքելոց ժամանակակիցներուն դրից մէջ, որպէս զի կարող լինինք ըմբռնել թէ բնականաբար նորա ի՞նչ պիտի հասկնային և ընէին: Ուստի դիտել կու տանք:

1. Նոր տնտեսութիւնը հիմնուեցաւ հինին վրայ: Մեր փրկիչն ըսաւ. «Չեկայ աւրելու» (օրէնքը կամ մարգարէները) հապա կատարելու:» Երբ Աստուած տուաւ Աբրահամի թըլփատութիւնն իբրեւ Կէ+ իւր ուխտին (Ծննդ. Ժէ. 11, Հռովմ. Գ. 11,) հրամայեց որ նորա տան մէջ գտնուող ամէն արունները (մանուկներ և մնայուն ծառաներ) թրփատուին: Այս կը ցուցնէ թէ հաւատացելոյն ըստ մասնակից է ուխտին: Պենտէկոստէին օրը Պետրոս ըսաւ. «Խոստմունքը ձեզի է ու ձեր որդւոցը» (Գործ. Բ. 39): Առաջին հաւատացեալք բնականաբար ի՞նչ գաղափար պիտի կազմէին հաւատացելոց զաւակաց՝ ուխտին մասնակից լինելուն կամ չլինելուն նկատմամբ: Նորա վստահ պիտի լինէին թէ նոր տնտեսութեան արտօնութիւններն այնչափ լայնարձակ և ընդհանրական պիտի լինէին որչափ էին հին տնտեսութեան արտօնութիւնք: Երկու տնտեսութեանց մէջտեղ գտնուած տարբերութիւնն այն է որ նոր տնտեսութեան ներքեւ արտօնութիւնք յոյժ առաւել ընդարձակեալ են և ոչ թէ սեղմեալ կամ նուազեալ:

2. Հետեւապէս կը տեսնենք թէ Առաքեալները կը մկրտէին հաւատացելոց ըստ թիւերէն: Արդարեւ բացորոշապէս չէ ըսուած թէ այս

ընտանեաց վերաբերեալներէն ոմանք էին մանուկներ, սակայն կը հարցունենք թէ բնականաբար ի՞նչ կը հասկցուի երբ կ'ըսուի Լիդիայի համար թէ «մկրտուեցաւ ինքը և իր հօգ» (Գործ. ԺԶ. 15), և երբ նոյն գլխոյն 33 համարին մէջ կ'ըսուի թէ բանտապետը մկրտուեցաւ, «Իսկ և իր հօգ» Ա. Կորնթ. Ա. 16 համարին մէջ Պողոս կ'ըսէ. «Ստեփաննոսին ըստ իր անունի ալ մկրտեցի:» Արդարեւ ըսուած է նաև թէ բանտապետը «բոլոր տունովը ուրախ եղաւ՝ Աստուծոյ հաւատալով:» Այս խօսքին ամենէն բնական և պարզ մեկնութիւնն այն է թէ անոնք որ բաւական չափահաս էին հաւատալու և ուրախանալու, ըրին այդպէս. սակայն ի՞նչ պիտի ըսենք անոնց համար որք յոյժ մանկահասակ լինելով չէին կրնար հաւատալ կամ ուրախանալ: Հաւատալու համար այդպիսեաց դեռ անչափահաս լինելը ֆիզիքապէս անկարելի պիտի չընէր նոյա մկրտութիւն:

Գործոց Առաքելոց ԺԶ. գլխոյն 14 համարին մէջ կը կարդանք թէ Տէրը բացաւ Լիդիայի սիրտը: Յիշուած չէ թէ նորա ընտանեաց անդամներուն սիրտերն ևս բացուեցան կամ ոչ: Եթէ Լիդիայի վերաբերեալք ամէնքն ալ չափահաս էին, և անոնց իւրաքանչիւրը մկրտուեցաւ իւր հաւատոյ դաւանանքը տալէ վերջ, արդարեւ յոյժ բնական պիտի ըլլար որ պատմութիւնը ակնարկութիւն մը ընէր այս պարագային: Յիշեալ գլխոյն 15 համարին մէջ կը կարդանք թէ Լիդիա, իւր տունովը մկրտուելէ վերջ, ըսաւ, «Թէ որ չե՞՞ Տէրովը հաւատացեալը կը սեպէք, իմ տունս մոռնք՝ բնա-

կեցէք:” Եթէ նորա ընտանեաց բոլոր անդամները չափահաս հաւատացեալներ եղած ըլլային, համեստութիւնը պիտի պահանջէր որ լիդիա ըսէր, “ Թէ որ Էֆէ՛՛ Տէրոջը հաւատացեալները կը սեպէք, ևն .: ”

3. Բնականաբար կը հարցունենք թէ ի՞նչ էր նախնի ֆրիստոնէից ^{“ Էֆէ՛՛ ”} այս մասին. — ըսել չենք ուզեր թէ ո և է սովորութիւն ըստ ինքեան կ’որոշէ մեր պարտականութիւնը, սակայն կ’օգնէ մեզ որոշելու սա խնդիրը թէ այդ սովորութիւն Առաքեալներէն աւանդուած է թէ ոչ: Նախնադոյն ֆրիստոնեայ հեղինակներուն վկայութեան միտումը նպաստաւոր է մանկամկրտութեան: Այս հեղինակաց ^{“ Էֆէ՛՛ ”} Էֆէ՛՛ կշիռ չունին մեզ համար, սակայն արդարեւ եղելութեանց նկատմամբ նոցա տուած վկայութիւնը ունի գերազոյն կարեւորութիւն:

Տերտուղիանոս ապրեցաւ երկրորդ դարուն մէջ, Առաքելոց ժամանակէն նուազ քան 100 տարի վերջը: Մկրտութեան վրայ գրած իւր ճառին ԺԸ. գլխոյն մէջ, սոյն հայրապետ խորհուրդ կու տայ յապաղել մանկանց մկրտութիւնը, և սակայն չարտայայտեր ո և է տալակոյս տիրող սովորութեան՝ Առաքեալներէն աւանդուած լինելուն նկատմամբ. և ակներև է թէ եթէ կարելի ըլլար, ապացոյցներ յառաջ պիտի բերէր հաստատելու համար իւր տուած խրատը: Պարտ է դիտել թէ Տերտուղիանոս նոյն խրատը կու տայ ի ֆրիստոնէութիւն դարձած դեռահասակ և ամուրի անձանց, ամենայն հաւանականութեամբ սա թիւր գաղափարին ազդեցութեան տակ թէ մկրտութիւնը կը մաքրէ բոլոր անցեալ մեղքերը,

և ուստի իւր տեսութեամբ, մկրտութեան յետաձգումը պիտի նուազեցունէր մկրտեալ անձին վերստին մահացու մեղքի մէջ իյնալու և իւր հոգին կորուսանելու վտանգը: Հանրաժանութ իրողութիւն մ’է թէ Կոստանդիանոս Կայսրը նոյն նկատումներով յետաձգեց իւր մկրտութիւնը մինչև իւր կենաց վախճանին մօտ: Սակայն ինչպէս ի վերև դիտել տուինք, այժմ հարկ չէ մեզ քննել սխալ տեսութիւններ: Ակներև է թէ եթէ Տերտուղիանոս որ կ’ընդունէր այս տեսութիւնները, կարենար ցոյց տալ թէ մանուկներ մկրտելու սովորութիւնը Առաքեալներէն չէր ընդունուած, նա յառաջ պիտի բերէր իւր ապացոյցներ:

Որոգինէս Աղեքսանդրացի (ծնեալ յամին 184 կամ 185) որ ճանապարհորդութիւններ կատարեց ի Պաղեստին, Հռովմայեցւոց թուղթին վրայ գրած իւր մեկնութեան մէջ կ’ըսէ. “ Եկեղեցին Առաքեալներէն պատուէր ընդունեց մկրտել մանուկները: ” Որոգինէս նոյն յայտարարութիւնը կ’ընէ իւր գրութեանց ուրիշ մասերուն մէջ, և կ’ըսէ թէ ինքն ևս մկրտուեցաւ երբ երախայ էր: Գրեթէ բացարձակապէս անկարելի է որ նա սխալած լինի ի մասին եղելութեանց, վասն զի նա կը յիշէ թէ ոչ միայն իւր ծնողքները, այլ թէ իւր մեծ հայրը և մեծ հօր հայրը ֆրիստոնեայ էին:

Ի Կարթագինէ յամի Տեառն 253 ին Կիպրիանոսի նախագահութեան ներքև գումարեալ Ժողովի մը մէջ յորում ներկայ էին 66 եպիսկոպոսներ, Ֆիսուս անուն գաւառացի եպիսկոպոս մը սա խնդիրն յարոյց թէ պատշաճ էր մկրտել երախայներ նոցա ութօրեայ

ըլլալէն առաջ, վասն զի Հրեայք կը թրխատէին մանուկներն երբ սոքա լինէին ութօրեայ: Ժողովը պատասխանեց թէ պատճառ չկար այսպիսի յապաղման, և թէ անպատշաճ չէր մկրտել երախայներ նոցա երեք կամ երկու օրուան եղած ժամանակ, և կամ մինչև իսկ բուն նոցա ծնած օրը:

Յաջորդ դարուն մէջ աւելի առատ վկայութիւններ կան այս մասին: Ոսկերեբերան, Գրիգոր Նազիանզացի, Օգոստինոս և Պեղագրիոս, (վերջին երկուքը միմեանց հակառակ էին իրենց վարդապետական դրութեանց մէջ,) աւելնքը միաձայն կը յայտարարեն թէ մանուկներ մկրտել ընդհանրական սովորութիւն մ'էր իրենց ժամանակ, և թէ իրենց հաւատքն այն էր որ այս սովորութիւն Առաքեալներէն աւանդուած էր: Եթէ մանկամկրտութիւնը վերջէն մուտ գտած նորոգութիւն մ'է, ուրեմն քիչպէս կրնանք բացատրել սա իրողութիւն թէ մանուկներ մկրտելու սովորութիւնը ընդհանուր էր Եւրոպայի, Ասիոյ և Ափրիկէի Քրիստոնէից մէջ,

Վերոյիշեալ իրողութիւնները և խորհրդածութիւնները մեզ բաւական կը թուին գոհացունելու ու եւ անկեղծ անձ թէ Առաքեալք սովոր էին մկրտել մանուկներ, և նաև բացատրելու թէ ինչո՞ւ այսպէս ընելու մասին որոշ հրաման մը չենք գտներ Նոր կտակարանին մէջ:

Սա առարկութեան՝ թէ հաւատք կը պահանջուի իբրև պայման մկրտութեան, բաւական է պատասխանել թէ հաւատք կը պահանջուի նաև իբրև պայման փրկութեան. սակայն ոչ ոք կը տարակուսի թէ մանկունք կրնան

փրկուիլ: Խնդրոյն բնութեանէն, հաւատք կը պահանջուի միայն անոնցմէ որք բաւական չափահաս լինելով կարող են հաւատք ցուցնել: Խնդրոյն բնութիւնը երբեք չպահանջեր այսպիսի ու եւ պայման մկրտութեան արքանութիւնը վայելելու համար:

Մի քանի խօսք ևս ի մասին մկրտութեան ինքնուրոյն հետ ունեցած աւանդութեանց:

Մանկունք կը նուիրուին Աստուծոյ: Նորա ուխտին կնիքը դրուած է անոնց վրայ: Ուրեմն նոքա մասնաւոր առմամբ մը Աստուծոյ հետ ուխտ ըրած են և անդամ են եկեղեցւոյ: Նոքա շարտականութիւններ ունին առ եկեղեցին, և փոխադարձաբար եկեղեցին պարտականութիւններ ունի առ նոսա: Ճշմարիտ է թէ մկրտեալ մանկունք եկեղեցւոյ անդամ են մասնաւոր և անձուկ առմամբ մը, ճիշդ ինչպէս որ նոքա քաղաքացիներն են իրենց երկրին մասնաւոր և անձուկ առմամբ մը, մինչև որ կատարեալ քաղաքացիութեան օրինական պայմանները, որպիսի են՝ որոշեալ տարիքի մը ժամանակ, և սահմանադրական կառավարութեանց ներքեւ հպատակութեան երդումն ընել, ևն., կատարուին:

Վասն որոյ մանկութեան ժամանակ մը կրտեալ անձինք եկեղեցական գործոց վարչութեան մէջ չունին բաժին, ոչ ալ կրնան Տէրոջը սեղանին մօտենալ մինչև որ ապացոյցներ տան անձնական բարեպաշտութեան և իրենց վրայ առնուն Աստուծոյ ուխտը, և այսպէս ճանչեն թէ մկրտութեամբ Աստուծոյ նուիրուած են, և իրենց վրայ առնուն անտիյառաջ եկող պարտականութիւնները:

Մի և նոյն ատեն եկեղեցւոյն պարտակա-
նութիւնն է յիշեցունել այսպիսեաց իրենց հա-
մար եղած ուխտը և այն պարտականութիւն-
ներն որք անտի յառաջ կու գան: Նոցա պէտք
է ուսուցութի թէ այս պարտականութիւններ
իրենց համար կատարուեցան ծնողաց կողմէ
ըստ Աստուածային պատուէրին, և ուստի ի-
րենք չեն կրնար ի բաց նետել պատասխանա-
տուութիւնն, որոյ ներքեւ կը գտնուին: Մի և
նոյն ատեն ուսուցանելու է նոցա թէ պար-
տին մեծ առանձնաշնորհութիւն մը համարել
որ իրենք այսպէս Աստուծոյ նուիրուած են և
դիւրութիւն ունին ճանչելու իրենց առ Նա ու-
նեցած պարտականութիւնը և գտնելու շնորհք
Նորա առջեւ:

Եկեղեցին այսպէս աշխատելով իւր զաւա-
կաց համար, և քաջալերութիւն և աջակցու-
թիւն տալով ծնողաց որպէս զի հաւատար-
մութեամբ հսկեն նոցա հոգիներուն վրայ,
կրնայ Աստուծոյ բերել զանոնք հաւատոյ և
աղօթից բազումներով, և խոնարհաբար խնդ-
րել անոնց համար ուխտին օրհնութիւնները,
այսինքն օրհնութիւններն Անոր որ ըսած է,
«Քու սերունդիդ վրայ իմ Հոգիս պիտի թա-
փեմ, և քու որդւոցդ վրայ՝ իմ օրհնութիւնս»
(Ես. ԽԳ. 3) և, «Խոստմունքը ձեզի է ու ձեր
որդւոցը» (Գործ. Բ. 39): Այսպէս Քրիստոնե-
այ ծնողքներ և ամբողջ եկեղեցին գործա-
դուծ ֆրիկչին ոգւոյն և Նորա բաղձանաց հա-
մաձայն գործած պիտի լինին, քանզի Նա էր
որ ըսաւ, «Թող տուէք ատ մանր տղոցը, և
մի արգիլէք ատոնք ինծի դալէն»:

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

(Աւետարերի թղթակցաց մին նոյն թերթին մէջ
կարդացած ըլլալով մկրտութեան եղանակին եւ
մանկանց մկրտութեան վրայ մեր գրած յօդուած-
ները, Խմբագրին զրկած էր «Աշակերտ»-աց եւ
Մկրտականաց՝ Սուրբ Գիրքէն յառաջ բերած փաս-
տերը, որպէս զի պատասխանուէր անոնց: Ուստի
Աւետարերի Խմբագրին փափաքին համեմատ փոքր
ինչ աւելի տեղեկութիւն տալու նպատակաւ զրկած
էինք հետագայ յօդուածը.)

Պատ. Խմբագիր.

Ձեր թղթակիցը կ'ըսէ թէ «Աշակերտը» և
Մկրտականք կը մերժեն ամէն փաստ որ յա-
ռաջ չէ բերուած ուղղակի Սուրբ Գիրքէն:
Հարկ չէ յիշեցունել մեր ընթերցողաց թէ
մենք ևս կը նկատենք Սուրբ Գիրքն իբրեւ գե-
րագոյն հեղինակութիւն ի մասին հաւատալ-
եաց կամ կրօնական արարողութեանց: Սա-
կայն չենք կարծեր թէ անտեղի է փաստեր
յառաջ բերել ուրիշ աղբիւրներէ, ցուցնելու
թէ ինչ է Սուրբ Գրոց իսկական նշանակու-
թիւնը. և այդ է ինչ որ ըրած ենք մեր ար-
դէն հրատարակած երկու յօդուածներուն մէջ:

Առաջին վկայութիւնը, զոր ձեր թղթակիցը
կը յիշէ, և զոր կ'ըսէ թէ Մկրտականք և
«Աշակերտը» իբրեւ զօրաւոր ա-
պացոյց՝ հաստատող թէ մկրտութիւնը օրինա-

39314-67

ուր է միայն այն ատեն երբ կը կատարուի ընկղմամբ, է ցովհ. Գ. Ե համարը, ուր մեր Փրկիչը կ'ըսէ Նիկողեմոսին. «Թէ որ մէկ մարդ մը ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնել» Նոքա կը հարցունեն, կ'ըսէ ձեր թղթակից, «Մարդ մը ի՞նչպէս կրնար ծնանիլ ջուրէն, եթէ ոչ նախ ընկղմելով ի ջուր» Այս արդարեւ նորօրինակ և յոյժ եղական եղանակ մ'է Սուրբ Գիրքը մեկնելու: Նոքա կ'ուզեն հաւատացունել մեզ թէ ջուրէն ծնանիլ ըսելով, մեր Փրկիչը ըսել կ'ուզէր, ջուրէն դուրս գալու է Գառաջ երթանք և տեսնենք թէ այս մեկնութիւն ինչպէս կը յարմարի հետագայ խօսքերուն: Մեր Տէրը ըսաւ Նիկողեմոսի. «Թէ որ մէկ մարդ մը ջուրէն ու Հոգիէն չծնանի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնել» Արդ, ի՞նչպէս պիտի հնչէ մեր ականջաց եթէ փոխանակ «չծնանի» բառին դէնք «դուրս չքաշուի» բացատրութիւնը, և Քրիստոսի ըսել տանք, թէ որ մէկ մարդ մը ջուրէն ու Հոգիէն դուրս չքաշուի, չկրնար Աստուծոյ թագաւորութիւնը մտնել: Այսպիսի խօսք մը ի՞նչ կրնար նշանակել: Հա՛րկ է ու է բան աւելցունել ցուցնելու համար այս մեկնութեան ո՛րչափ անտեղի, չըսենք՝ անպատկառ, լինելը: Ձեր թղթակիցը յառաջ կ'երթայ և կը հարցունէ. եթէ այս մեկնութիւն չընդունուիր, ի՞նչ է ուրեմն այս

համարին մէջ «ծնանիլ» բառին նշանակութիւնը: Այս հարցման պատասխանը յոյժ պարզ է: Ծնանիլ կը նշանակէ սկզբնաւորութիւն կենաց: Նո՛րէն ծնանիլ կը նշանակէ սկսիլ նոր կեանք: Այս նոր կեանք պարտի յառաջ դալ Աստուծոյ Հոգիովը, և պարտի արտայայտուիլ աշխարհի առջև մկրտութեան միջոցաւ: Քրիստոս պիտի չդաւանի իւր Հօր առջև զանոնք որ յօժար չեն դաւանելու զնա մարդոց առջև: Ուստի նոր կենաց սկզբնաւորութիւնը, մահն է Բաճաւորութեան Աստուծոյ, պարտի իրադործուիլ Աստուծոյ Հոգւոյն աղդեցութեամբ, և կնքուիլ մկրտութեամբ:

(Բ) Ձեր թղթակիցը կ'ըսէ թէ նոքա որ կը պնդեն թէ մարմնոյն ամբողջական ընկղմամբ կատարուած մկրտութիւնը միայն օրինաւոր է, իբրեւ փաստ յառաջ կը բերեն Մարկ. Ա. 10 համարը, ուր ըսուած է. «Եւ շուտ մը ջուրէն դուրս ելլելուն պէս» Սակայն այս խօսքին ամենէն բնական նշանակութիւնը (ինչպէս պիտի գտնէ ոք եթէ կարդայ Յունարէն բնագիրը), ոչ թէ գլուխը ջուրէն դուրս հանել է, այլ քալելով ջուրէն ելնել (եղերքը): Այս մեկնութիւն ակներև կը լինի երբ կը կարդանք նոյն խօսքը Գործոց Աւագերոց Ը. 39 համարին մէջ, ուր նոյն ասացուածը դործածուած է ինքնապաշտ և ինքնաբերական համար: Եթէ Մարկ. Ա. 10 համարին մէջ այդ խօսք կը ցուցնէ թէ Յիւ-

սուս ջուրին մէջ ընկղմեցաւ, ուրեմն Գործոց
Ը. 39 համարին մէջ ևս պիտի ցուցնէ որ Բե'
Փիլիպպոս և Բե' Զեբեդէն ընկղմեցան ջուրին մէջ:
Ոչ մի Յոյն, Մարկոսի Աւետարանին յիշեալ
համարը կարգացած ատեն իւր բնիկ լեզուաւ՝
պիտի խորհէր թէ ո և է ուրիշ նշանակու-
թիւն մը կրնար ունենալ այն, բայց եթէ՝ քա-
լելով ջուրին մէջէն ելնել ի ցամաք:

(Գ) Նոցա յառաջ բերած ուրիշ համար մը,
ըստ ձեր թղթակցին, է. «Անոր հետ թաղ-
ուեցանք մկրտութիւնով մահուան համար»,
խօսքը, որ կը գտնուի Հռովմ. Զ. 4, և Կող.
Բ. 12 համարներուն մէջ: Այս խօսքին ճշմա-
րիտ նշանակութիւնը ըմբռնելու համար, պար-
տինք ուշի ուշով նկատել թէ ի՞նչ վերաբե-
րութեամբ գործածուած է այն՝ Հռովմ. Զ.
գլխոյն մէջ: Առաքեալը հոն կը ցուցնէ թէ ան-
կարելի է որ ճշմարտապէս սրբուած մարդ մը
չարունակէ մնալ մեղքի մէջ և այսպէս չարա-
չար գործածէ Աստուծոյ առատաբուղի շնորհ-
քը: Նա կը ներկայացունէ հաւատացեալը իբ-
րեւ մեռած փրիստոսի հետ, և իբրեւ յարուց-
եալ Անոր հետ նոր կեանքով: Ինչպէս փրիս-
տոս մեռաւ մեղաց իշխանութիւնը խորտակե-
լու համար, այնպէս ալ հաւատացեալը ինչ-
նէ Բեդէ, այսինքն կը հրաժարի անկէ, կը դադ-
րի անոր մէջ ապրելէ (համար 2): Ինչպէս
որ փրիստոս ելաւ գերեզմանէն մահուան վը-

րայ յաղթանակ տանելով, այնպէս ալ հա-
ւատացեալը յարութիւն կ'առնու նոր և սուրբ
կեանքի մը համար փրիստոսով և փրիստոսի
հետ: Կարդա 6-10 համարները և բաղդատէ
Գաղ. Բ. 19, 20 համարները նոյն գլխոյն Զ.
14 համարին հետ, ուր Առաքեալը կ'ըսէ թէ
ինք խաւ ելած է աշխարհի և մեղաց համար: Այս
ամէնը յառաջ կը բերուի այն հանգիստաւոր
դաւանութեան մէջ զոր հաւատացեալը կու-
տայ երբ կը մկրտուի յանուն փրիստոսի: Հարկ
չէ այս համարներուն մէջ ենթադրել դոյու-
թիւնն ո և է ակնարկութեան՝ նկատմամբ մը
կրտութեան եղանակին, ինչպէս չենք կրնար
ո և է եզրակացութիւն հանել անոնցմէ ի մա-
սին խաչելութեան ձևին: Պէտք է դիտել նաև
թէ Յրդ համարին մէջ Առաքեալը կը գործա-
ծէ ճարտասանական ուրիշ ձև մը. կը խօսի
«նիկալի» ըլլալու վրայ, և կը գործածէ այս բա-
ցատրութիւն ի մասին Բեդէ Զեբեդէ լինելու թէ՛
Նորա մահուան և՛ թէ՛ Նորա յարութեան:
Թաղման ճարտասանական ձևը սերտ կապակ-
ցութիւն ունի գերեզմանէն յարութիւն առնը-
լու ձևին հետ, և ուստի փրիստոսեայն կը ներ-
կայացուի փոխաբերաբար իբրեւ մեռած, թաղ-
ուած և յարութիւն առած Բեդէ Զեբեդէ: Ոչ ոք
կը տարակուսի թէ «Մեռնիլ» բառը փոխա-
բերաբար գործածուած է: «Մեռնիլ» աստ
կը նշանակէ դադարիլ մեղսալից կեանքէ մը:

Ոչ որ կը տարակուսի թէ « Յարութիւն առնել » գործածուած է փոխաբերական իմաստով : « Յարութիւն առնել » կը նշանակէ սկըսիլ նոր կեանք : Արդ, երբ Առաքեալը կ'ըսէ. « Մնոր հետ Բաղդադէ մկրտութիւնով մահահամար », բանաւոր է Բաղդադէ բառն առնուլ նկարագրական իմաստով, և մահ բառը՝ փոխաբերական իմաստով : Այն հակասութիւնը որ կը ծագի այս երկու բառերը տարբեր իմաստներով առնելէն, մղած է երեւելի մեկնիչներ՝ կազմելու սա դադափարը թէ խնդրոյ առարկայ եղած համարներուն մէջ երբեք ակնարկութիւն չկայ մկրտութեան եղանակին : Ապահովաբար կրնանք ըսել թէ իրաւունք չունինք հիմնել այս յայտնապէս փոխաբերական իմաստով առնուած համարներուն վրայ ու և է փաստ ի նպաստ մահահամար դրոշմին :

(Դ) Զեր թղթակիցը կ'ըսէ թէ նոքա որ կը պնդեն թէ մկրտութիւնը ընկղմամբ լինելու է, մէջ կը բերեն Եփեսո, Ե. 26 և Տիմ. Գ. 5 համարները. « Որ զանիկա սրբէ ու մաքրէ աւազանին ջրովը », և, « Մեզ փրկեց նորէն ծնանելու աւազանին միջոցովը » : Մկրտականք և « Աչակերտք » կը հարցունեն. Ի՞նչ պէտք կար աւազանի եթէ մկրտութիւնը կը կատարուէր սրսկմամբ և հեղմամբ : Աստ կը կրկնենք ներհուն բառագիր Ռոպինսընի դիտողութիւնը զոր յիշեցինք մեր առաջին յօդուածին մէջ, այս-

ինքն՝ թէ Պաղեստինի մէջ, որպէս ի թեկուէ և ի Կափնա, Յունական հին եկեղեցեաց մեծ մասին աւերակաց մէջ ցարդ գտնուած մկրտութեան աւազանները, որք հաւանականաբար կը գործածուէին յոյժ կանխադոյն ժամանակաց մէջ, չափահաս անձեր ընկղմամբ մկրտելու համար բաւական մեծութիւն չունին : Բաց աստի պէտք է ինկատ առնուլ սա հանրածանօթ իրողութիւնը, թէ մինչև այսօր բոլոր Արեւելեան եկեղեցիները ունին մկրտութեան աւազաններ, և սակայն նոցա մկրտելու եղանակը կը ցուցնէ թէ նոքա չեն նշկատեր ամբողջական ընկղմում իբրև անհրաժեշտ պայման օրինաւոր մկրտութեան : Գործնականին մէջ նոցա երբեք չեն ոչ այլ ինչ է բայց միայն երբեակ հեղում, վասն զի քահանայն իւր ամփով երեք անգամ ջուրը կ'առնու և կը թափէ մկրտելի անձին գլխուն վրայ, մի և նոյն ատեն յիշելով Հօր, Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ անունները : Տակաւին հարկ է ապացուցանել թէ մարմինը ամբողջովին ընկղմել իջուր՝ սովորութիւն էր Առաքելոց դարուն մէջ, կամ թէ օրինաւոր մկրտութեան անհրաժեշտ պայման կը համարուէր Քրիստոնէութեան կանխադոյն դարուց մէջ : Ստուգիւ այդչէր իրողութիւնը երկրորդ դարուն մէջ, երբ « Վարդապետութիւնք երկոտասան Առաքելոց » գիրքը գրուեցաւ, ըստ հմտադոյն բա-

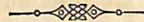
նասիրաց կարծեաց, ցովհաննէս Առաքեալին մահուանէն նուազ քան քառասուն տարի վերջը:

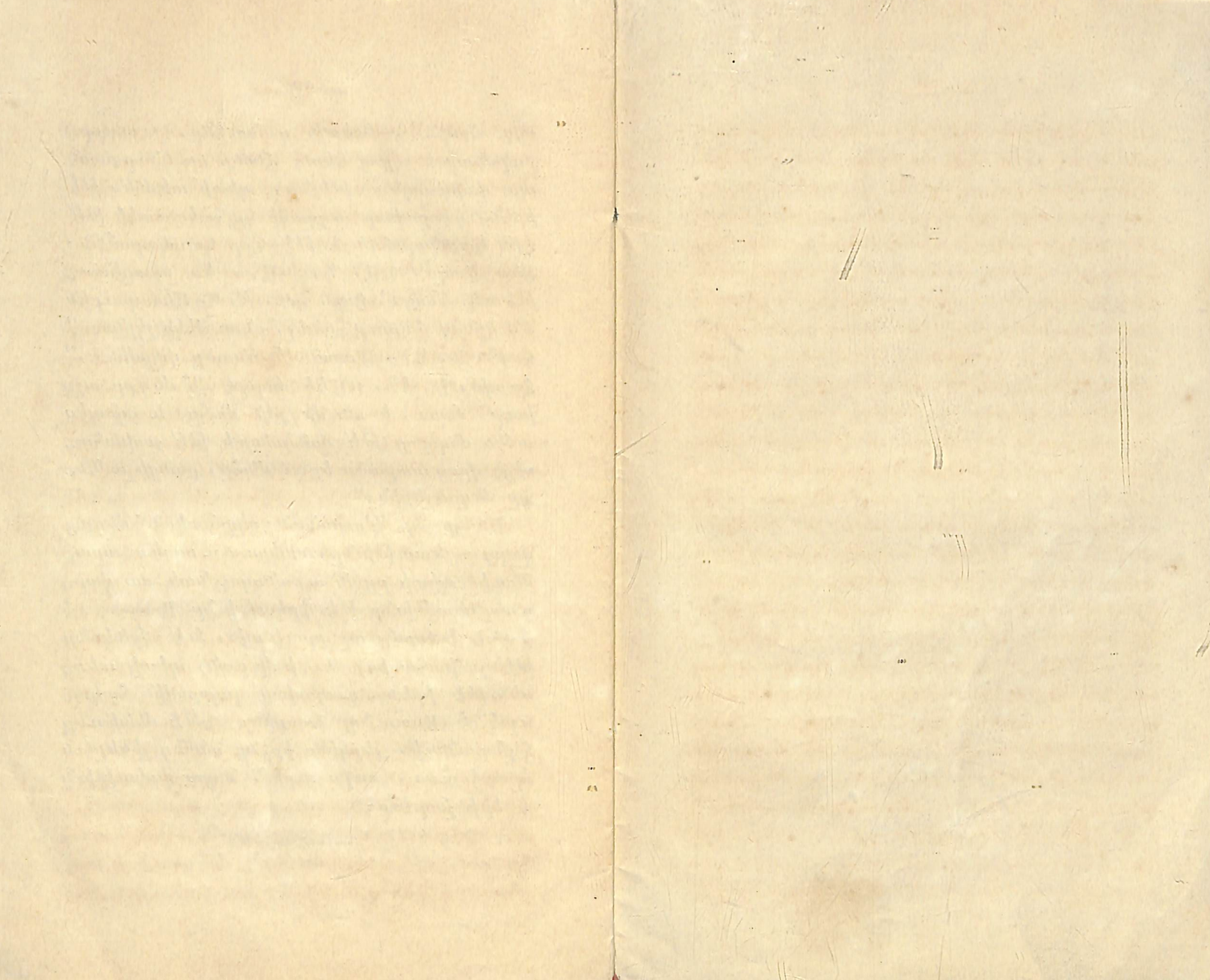
Ձեր թղթակիցը կը յարէ թէ «Աշակերտք» մեծ կարևորութիւն կ'ընծայեն ցունարէն Վ. Բ. Բ. բառին նշանակութեան: Այս խնդիր նըկատողութեան առնուեցաւ մեր առաջին յօդուածին մէջ: Ձանացիք ճշդել Վ. Բ. Բ. բառին նշանակութիւնը, քննելով Սուրբ Գրոց այն համարները ուր սոյն բառը կը գործածուի մկրտութեան խորհուրդէն տարբեր առարկայից վերաբերմամբ, և ցոյց տուինք թէ այդ բառ գործածուած է այնպիսի պարագայներու մէջ, ուր ամբողջական ընկղմում անկարելի է:

Ձեր թղթակիցը կ'ըսէ նաև թէ «Աշակերտք» կը պնդեն թէ որովհետև մանկունք կը փրկուին, ապա ուրեմն նոքա պէտք չունին մըկրտութեան. նոքա արհամարհանօք կը մերժեն «հեթանոս» հեղափոխութիւնը, և կը թուի թէ կ'ըսեն մեզ Բողոքականացի համար թէ նոքա կ'ընդունին զայն Լուսաւորչականաց և Պապականաց նման: Ասոր դէմ սաչափ միայն կ'ըսենք թէ մենք կ'ընդունինք այն վարդապետութիւն որ սովորաբար կը կոչուի «հեթանոս» հեղափոխութիւն, և որ կ'ուսուցանէ թէ մարդկային բովանդակ ցեղը ինկած է Ադամով, վասն զի այդ է ինչ որ Սուրբ Գիրքը կ'ուսուցանէ, և փոյթ չենք ընելու եթէ

այդ մասին համաձայն գտնուինք Լուսաւորչականաց և այլոց հետ: Անոնք որ կ'ուրանան այս վարդապետութիւնը, պիտի տեսնեն թէ իրենց դադափար ուղղակի կը հակառակի թէ՛ Հին Կտակարանին և թէ՛ Նոր Կտակարանին: Տես Սաղմ. ԾԱ. 5, «Ահա ես անօրէնութեամբ ծնայ.» Յոր. ԺԳ. 4, «Անաքուրէն ո՞վ կրնայ մաքուր հանել բնաւ մէկը չկրնար.» Յովհ. Գ. 6, «Մարմինէն ծնածը մարմին է.» Հռովմ. Ե. 12, «Մէկ մարդէ մը մեղքը աշխարհ մտաւ, և ան մեղքէն մահը, և այնպէս ամէն մարդոց (թէ՛ մանկանց և թէ՛ չափահասից) վրայ տարածուեցաւ մահը, քանզի ամէնքը մեղանչեցին:»

Անոնք որ կ'ուրանան սկզբնական մեղաց վարդապետութիւնը, տակաւ առ տակաւ տրամադիր պիտի ըլլան ուրանալու նաև սա վարդապետութիւնը թէ փրկութիւնը Աստուծոյ յօրհանգիստէն է (որո՞ց ալ տրուի այն, թէ՛ մանկանց թէ՛ չափահասից), և, ի մի բան, պիտի տեսնեն թէ իրենց դադափար բոլորովին հակառակ է Աստուծոյ խօսքին: Եթէ մանկունք կ'ընդունուին յերկինս իրենց անմեղ լինելուն պատճառաւ, ապա ուրեմն նոցա փրկութիւն է ճրի շնորհօք:

3051

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0065226

2964